Laamanni Timo Heikkinen

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

Asiantuntijalausunto

20.2.2024

Eduskunnan lakivaliokunta

Asia:

Asiantuntijakuuleminen 23.2.2024

U 1/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vähimmäissäännöistä laittomassa maahantulossa unioniin, kauttakulussa unionin kautta ja unionin alueella oleskelusta avustamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä neuvoston direktiivin 2002/90/EY ja neuvoston puitepäätöksen 2002/946/YOS korvaamisesta COM (2023) 755 final

Aluksi

Olen perehtynyt tähän asiaan vain Oikeusministeriön muistion 26.1.2024 kautta enkä siis ole itse tutustunut alkuperäiseen ehdotukseen ja sen artiklojen muotoiluun.

Ihmissalakuljetuksen sekä muunkin laittoman maahantulon torjuminen ja ennaltaehkäiseminen ovat koko EU:n aluetta koskettavia asioita, joissa sääntelyn yhdenmukaistaminen on tärkeätä ja ehdotuksen tavoitteet kannatettavia.

Suomessa laittoman maahantulon järjestäminen on jo jaettu perusmuotoiseen ja törkeään tekomuotoon. Järjestäytyneessä rikollisryhmässä toimiminen on myös säädetty rangaistuksen koventamisperusteeksi. Yritys on määritelty laittomana maahantulona rangaistavaksi ja avunanto sekä yllytys ovat rikoslain 5 luvun mukaisesti rangaistavia tekoja.

Näyttäisi siis, että meillä on jo pitkälti olemassa tavoiteltu lainsäädännöllinen pohja, jonka jatkomuokkaaminen ei teknisesti olisi kovin vaativa asia.

Useat lisäykset näyttävät kohdistuvan Välimerellä tapahtuvaan ihmissalakuljetustoimintaan, johon liittyy laajalti hengenmenetyksiä. Nämä lisäykset eivät varmaankaan aiheuta ongelmia Suomessa.

Valtioneuvoston huomiot ja omat lisäykseni

Valtioneuvosto on kiinnittänyt huomiota ehdotettuun seuraamusjärjestelmään ja siinä erityisesti vankeusrangaistuksen korkeaan tasoon sekä oikeushenkilöille määrättäviin hallinnollisiin seurauksiin ja on pitänyt tärkeänä, että näissä säilytetään kansallista liikkumisvaraa. Valtioneuvosto on myös pitänyt tärkeänä, että riittävää kansallista liikkumisvaraa jää myös rikoksentorjunnan, koulutuksen ja resurssien kohdentamiseen, ja että, kerättävien tietojen tarkkuustaso säilyy sillä tavoin kohtuullisena, ettei kuormita liiaksi.

Itse nostan vielä lisäksi ongelmakohdaksi ehdotusten vaikutukset pakkokeinojen käyttöön. Ehdotuksen 16 artiklassa pyritään varmistamaan, että tutkintakeinoja, joita kansallisen lainsäädännön nojalla voidaan käyttää järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja muihin vakaviin

rikoksiin liittyvissä tapauksissa, voidaan käyttää myös laittomassa muuttoliikkeessä avustamisen tapauksissa. Tämä sekä rangaistustason nostot sekä myös uusien tekojen sisällyttäminen (esimerkiksi ehdotetussa 3 artiklassa esitetty, että laittoman maahantulon järjestämiseen sisällytetään myös kolmansien maiden kansalaisten julkinen yllyttäminen esimerkiksi internetin kautta tulemaan laittomasti unioniin) laittoman maahantulon järjestämisen määrittelyyn vaikuttavat pakkokeinojen käytön edellytyksiin. Tällä hetkellä osa pakkokeinojen käytön edellytyksistä on määritelty rangaistusasteikon avulla ja osa rikosnimikkeen perusteella. Kansallisesta liikkumisvarasta neuvoteltaessa olisi varmaan hyvä seuraamusten lisäksi pitää mukana myös pakkokeinojen käytön sisäinen johdonmukaisuus.

Vantaalla 20.2.2024

Timo Heikkinen

laamanni